ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.1.2019 г.
COM(2019) 53 final

2019/0019 (COD)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за установяване на извънредни мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност след оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз

(текст от значение за ЕИП и Швейцария)

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

• Основания и цели на предложението

На 29 март 2017 г. Обединеното кралство подаде нотификацията за намерението си да се оттегли от Съюза в съответствие с член 50 от Договора за Европейския съюз. Това означава, че ако споразумението за оттегляне не бъде ратифицирано, първичното и вторичното право на Съюза ще престане да се прилага спрямо Обединеното кралство, считано от 30 март 2019 г. („датата на оттегляне“). Тогава Обединеното кралство ще стане трета държава.

Съюзът и Обединеното кралство договориха споразумение за оттегляне[1], което беше одобрено от Европейския съвет (член 50) на 25 ноември 2018 г. Не е сигурно обаче дали Обединеното кралство ще го ратифицира.

В своето съобщение от 13 ноември 2018 г. „Готовност за оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз на 30 март 2019 г.: план за извънредни действия“[2] („Съобщението относно план за извънредни действия“) Европейската комисия подчерта, че споразумението за оттегляне е най-добрата възможност за организираното оттегляне на Обединеното кралство от Съюза. В отсъствието обаче на споразумение за оттегляне Съюзът ще действа, за да защити интересите си, и следва да демонстрира единен и координиран подход във всички области. В същото съобщение Комисията представи шест общи принципа, с които трябва да са съобразени извънредните мерки на всички равнища. Те включват принципите, че с мерките не следва да се повтарят ползите от членството в Съюза, нито условията на какъвто и да е преходен период, както са предвидени в споразумението за оттегляне; мерките следва да имат временен характер и да не се отнасят до периода след края на 2019 г.; и мерките трябва да бъдат едностранни действия на Европейския съюз в негов интерес и следователно по принцип могат да бъдат отменени от Съюза по всяко време.

Считано от датата на оттегляне, в случай че не е сключено споразумение за оттегляне между Съюза и Обединеното кралство, правото на Съюза относно координацията на системите за социална сигурност вече няма да се прилага в отношенията между Съюза и Обединеното кралство. Това означава, че социалноосигурителните права няма да бъдат гарантирани за граждани на Съюза, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и са или са били в ситуации, свързани с Обединеното кралство (напр. работили са или са пребивавали там във времето, когато Обединеното кралство е било държава — членка на Съюза), а също и за граждани на Обединеното кралство, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки.

Независимо от сценария Комисията винаги е заявявала, че защитата на гражданите на Съюза в Обединеното кралство, както и на гражданите на Обединеното кралство в

---

[1] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf

[2] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка — Готовност за оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз на 30 март 2019 г.: план за извънредни действия (COM/2018/880 final).

Европейския съюз е приоритет. Това ще изисква държавите членки да възприемат либерален подход по отношение на правата на гражданите на Обединеното кралство, които вече пребивават на тяхна територия. От Обединеното кралство се очаква да действа по същия начин. В този контекст целта на настоящото предложение е да се смекчат някои отрицателни последици от оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза при липсата на каквито и да било решения, договорени с Обединеното кралство.

Необходимо е да се гарантира, че лицата, които в качеството си на граждани на Съюза са упражнявали правото си на свободно движение на територията на Съюза преди датата на оттегляне, ще запазят своите социалноосигурителни права, основани на факти и събития, които са настъпили, и периоди на осигуряване, на (самостоятелна) заетост или на пребиваване, които са приключили преди датата на оттегляне, когато Обединеното кралство е било държава — членка на Съюза. Някои основни принципи на координацията на системите за социална сигурност, залегнали в Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (приравняване, сумиране, равно третиране), както и разпоредби на този регламент, които практически привеждат в действие тези принципи (като например пропорционалното изчисляване на пенсията за старост), следва да продължат да се прилагат спрямо тези лица, що се отнася до факти или събития, които са настъпили, и периоди, които са приключили преди датата на оттегляне. Същата необходимост възниква по отношение на социалноосигурителните права на лицата без гражданство и бежанците, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и са или са били в ситуации, свързани с Обединеното кралство. Членовете на семействата на всички горепосочени категории лица и лицата, преживели тези категории лица, също са включени [3].

Поради факта, че Обединеното кралство ще стане трета държава, считано от датата на оттегляне, други принципи и правила в областта на координацията на системите за социална сигурност няма да продължат да се прилагат, като например прехвърляемостта на паричните обезщетения, продължаващото предоставяне на обезщетения за болест в натура и правилата относно приложимото законодателство.

В съответствие с разпоредбите на Договора относно свободното движение Съюзът изцяло е упражнявал своята компетентност по отношение на координацията на системите за социална сигурност между Обединеното кралство и други държави членки, свързана със случаите на упражняване на правото на свободно движение, възникнали по времето, когато Обединеното кралство е било държава — членка на Съюза. Ето защо не е възможно държавите членки да сключват и прилагат двустранни конвенции, отнасящи се за ситуациите, попадащи в приложното поле на настоящия регламент.

- **Съгласуваност със съществуващите разпоредби в тази област на политиката и с други политики на Съюза**

Настоящото предложение е част от плана на Съюза за готовност и извънредни действия, целящ смекчаване на отрицателните последици от оттеглянето на

[3] На по-късен етап Комисията ще обмисли възможността за разширяване на обхвата на принципите, изложени в настоящото предложение, така че да важат и за граждани на трети държави, законно пребиваващи в държава членка, които съгласно Регламент (ЕС) № 1231/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. са обхванати от законодателството на ЕС в областта на координацията на системите за социална сигурност.

Обединеното кралство от Съюза без споразумение за оттегляне. Предложението се основава на общите принципи, изложени в Съобщението относно план за извънредни действия. По-специално, тъй като с предложението не се повтарят ползите от членството в Съюза, нито условията на какъвто и да е преходен период, както биха били предвидени в споразумението за оттегляне, то е едностранно и временно.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

• Правно основание

Настоящото предложение се основава на член 48 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), тъй като се отнася до мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност.

• Субсидиарност (при неизключителна компетентност)

Принципът на субсидиарност се прилага, тъй като предложението не попада в изключителната компетентност на Съюза. Целите на предложението не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки на национално, регионално или местно равнище. Необходим е координиран подход на равнището на Съюза за защита на социалноосигурителните права, придобити вследствие на упражняването на правото на свободно движение от заинтересованите лица в качеството им на граждани на Съюза. Това ще позволи да се избегнат различията сред държавите членки при прилагането на правото на ЕС в областта на социалноосигурителните права, отнасящи се до факти или събития, които са настъпили, и периоди, които са приключили преди датата на оттегляне, и неравното третиране на заинтересованите лица.

• Пропорционалност

Предложеният регламент не надхвърля това, което е необходимо за постигане на целите на плана за извънредни действия на Комисията, тъй като гарантира минимална защита на социалноосигурителните права на лицата, които са упражнявали правото си на свободно движение преди датата на оттегляне.

• Избор на инструмент

Предложеният инструмент е регламент. Други средства (напр. съобщение или други правно необвързващи инструменти) не биха довели до постигане на необходимото равнище на правна сигурност.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ОЦЕНКИ, ОТ КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОТ ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Настоящото предложение е прието в контекста на извънредните мерки, необходими за смекчаване на рисковете, свързани с оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза без споразумение за оттегляне.

Европейската комисия анализира последствията от липсата на такова споразумение. След като първоначално прикани държавите членки да действат, тя в крайна сметка стигна до заключението, че настоящото предложение е необходимо с цел защита на социалноосигурителните права на заинтересованите лица, що се отнася до факти или събития, които са настъпили, и периоди, които са приключили преди датата на оттегляне.

Комисията обсъди с държавите членки необходимостта от извънредни мерки, както и стъпките за подготовка за такъв сценарий в секторен, правен и административен аспект. За тази цел на 27 ноември и 12 декември 2018 г. и на 16 януари 2019 г. се проведоха заседания на работната група на Съвета по член 50, а на 20 декември 2018 г. беше организиран специализиран семинар на технически експерти по въпросите на координацията на системите за социална сигурност.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Предложението няма отражение върху бюджета на Съюза. То има за цел да защити социалноосигурителните права на заинтересованите лица, включително техните доходи от социалноосигурителни права, и финансите на държавите членки.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- **Планове за изпълнение и изисквания във връзка с мониторинга, оценката и изготвянето на доклади**

N/A

- **Подробно разяснение на отделните разпоредби на предложението**

Предложението има за цел да гарантира, че лицата, които в качеството си на граждани на Съюза са упражнявали правото си на свободно движение преди датата на оттегляне, ще запазят своите социалноосигурителни права, свързани с факти или събития, които са настъпили, и периоди, които са приключили преди датата на оттегляне. Други заинтересовани лица в ситуации, свързани с Обединеното кралство, преди датата на оттегляне, по отношение които иначе биха се прилагали регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009, следва също да запазят тези права: лицата без гражданство, бежанците, както и членове на семействата на всички предишни категории лица и лицата, преживели тези категории лица.

В член 1 се изяснява, че определенията, приложими към настоящия регламент, са тези, предвидени в член 1 от Регламент (ЕО) № 883/2004 и член 1 от Регламент (ЕО) № 987/2009.

В член 2 се определя персоналният обхват на предложения регламент. Той обхваща: лица (граждани на Съюза или на Обединеното кралство, лица без гражданство и бежанци), които са или са били подчинени на правилата на Съюза за координация на системите за социална сигурност и са или са били в ситуации, свързани с Обединеното кралство, във времето, когато то е било държава — членка на Съюза, заедно с членовете на техните семейства и преживелите ги лица.

В член 3 се определя материалният обхват на предложения регламент, като се посочва, че той ще обхваща всички клонове на социалната сигурност, изброени в член 3 от Регламент (ЕО) № 883/2004.

В член 4 предвижда равно третиране на лицата, попадащи в приложното поле на предложения регламент.

В член 5 се посочва, че принципите на приравняване и сумиране, предвидени в Регламент (ЕО) № 883/2004, ще продължат да се прилагат в Съюза по отношение на всички искания, които се отнасят до факти и събития, които са настъпили, и периоди, които са приключили преди датата на оттегляне.

В член 6 се определят влизането в сила и прилагането на предложения регламент.

2019/0019 (COD)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за установяване на извънредни мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност след оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз

(текст от значение за ЕИП и Швейцария)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 48 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта за законодателен акт на националните парламенти,

като действат в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

(1) На 29 март 2017 г. Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия („Обединеното кралство“) подаде нотификацията за намерението си да се оттегли от Съюза в съответствие с член 50 от Договора за Европейския съюз. Договорите ще престанат да се прилагат спрямо Обединеното кралство от датата на влизане в сила на споразумението за оттегляне или, при липса на такова, две години след гореспоменатата нотификация, тоест считано от 30 март 2019 г., освен ако Европейският съвет в съгласие с Обединеното кралство реши с единодушие да удължи този срок.

(2) При липса на споразумение за оттегляне или удължаване на двугодишния период след нотификацията на Обединеното кралство за намерението му да се оттегли от Съюза, на 30 март 2019 г. правилата на Съюза за координация на системите за социална сигурност, предвидени в Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност[4] и в Регламент (ЕО) № 987/2009 за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004[5], също ще престанат да се прилагат спрямо Обединеното кралство и на негова територия.

(3) В резултат на това лицата, които в качеството си на граждани на Съюза законно са упражнявали правото на свобода на движение, залегнало в членове 45 и 49 от

[4] Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 30.4.2004 г., стр. 1).

[5] Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 284, 30.10.2009 г., стр. 1).

Договора, преди датата на оттегляне на Обединеното кралство от Съюза, вече не могат да се позовават на тези разпоредби по отношение на своите социалноосигурителни права, основани на факти и събития, които са настъпили, и периоди на осигуряване, на (самостоятелна) заетост или на пребиваване, които са приключили преди датата на оттегляне и които засягат Обединеното кралство. Лицата без гражданство и бежанците, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и са или са били в ситуации, свързани с Обединеното кралство, както и членовете на семействата на лицата от всички тези категории и лицата, преживели тези категории лица, също ще бъдат засегнати.

(4) За постигането на целта за запазване на социалноосигурителните права на заинтересованите лица, държавите членки следва да продължат да прилагат принципите на Съюза на равно третиране, приравняване и сумиране, установени с регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009, както и разпоредбите на тези регламенти, необходими за привеждането в действие на посочените принципи, по отношение на обхванатите лица, фактите или събитията, които са настъпили, и периодите, които са приключили преди оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза.

(5) За постигането на еднакво едностранно прилагане на принципите на социалната сигурност — равно третиране, приравняване и сумиране, е необходимо да се въведе настоящият регламент за извънредни мерки.

(6) Настоящият регламент следва да се прилага от деня след след датата, на която се прекратява прилагането на Договорите по отношение на Обединеното кралство и на неговата територия, освен ако до тази дата е влязло в сила споразумение за оттегляне, сключено с Обединеното кралство,

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Член 1

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат определенията, предвидени в член 1 от Регламент (ЕО) № 883/2004 и член 1 от Регламент (ЕО) № 987/2009.

Член 2

Персонален обхват

Настоящият регламент се прилага по отношение на следните лица:

а) граждани на държава членка, лица без гражданство и бежанци, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и които са или са били в ситуация, свързана с Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия („Обединеното кралство“), преди 30 март 2019 г., както и членовете на техните семейства и преживелите ги лица;

б) граждани на Обединеното кралство, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки преди 30 март 2019 г., както и членовете на техните семейства и преживелите ги лица.

Член 3

Материален обхват

Настоящият регламент се прилага по отношение на всички клонове на социалната сигурност, посочени в член 3 от Регламент (ЕО) № 883/2004.

Член 4

Равно третиране

Принципът на равно третиране, установен в член 4 от Регламент (ЕО) № 883/2004, се прилага спрямо лицата, посочени в член 2 от настоящия регламент, по отношение на факти или събития, които са настъпили в Обединеното кралство преди 30 март 2019 г.

Член 5

Приравняване и сумиране

1. Принципът на приравняване, установен в член 5 от Регламент (ЕО) № 883/2004, се прилага спрямо обезщетения или доходи, които са придобити, или факти или събития, които са настъпили в Обединеното кралство преди 30 март 2019 г.

2. Принципът на сумиране, установен в член 6 от Регламент (ЕО) № 883/2004, се прилага спрямо периоди на осигуряване, заетост, самостоятелна заетост или пребиваване в Обединеното кралство преди 30 март 2019 г.

3. Прилагат се всички други разпоредби на Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009, които са необходими за привеждането в действие на принципите, посочени в параграфи 1 и 2 от настоящия член.

Член 6

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Той се прилага от деня след датата, на която се прекратява прилагането на Договорите по отношение на Обединеното кралство и на негова територия съгласно член 50, параграф 3 от Договора за Европейския съюз.

Настоящият регламент не се прилага обаче, ако до посочената дата влезе в сила споразумение за оттегляне, сключено с Обединеното кралство в съответствие с член 50, параграф 2 от Договора за Европейския съюз.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на […] година.

За Европейския парламент	*За Съвета*
Председател	*Председател*